

Mesačník Miestneho odboru MS Banská Bystrica - roč. XXXI. č. 259-7/2022

Bráňme si slovenský svojráz, lebo ten zasahuje až na dno duše
a ukazuje sa v našom pomere k svojmu ja, k rodine, spoločnosti,
k chrámom, k školám, národu i celému svetu v chápaní životnej
pravdy, mravu i ľudského charakteru.

(Myšlienky zo Zvolenského manifestu 1932)

30. VÝROČIE DEKLARÁCIE O ZVRCHOVANOSTI SR ŤAŽKÉ ČASY ŽIJEME, BRATIA...

Ani sa to nezdá až tak dávno a prichádza už okružie – 30. výročie Deklarácie o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Len keď človek v archívnych záberoch z historickej budovy SNR vidí tváre politikov (niektorých už nežijúcich, iných dnes výrazne zmenených vekom), uvedomí si, aký dlhý čas odvtedy prešiel. Veľká sláva to bola – v budove na Župnom námestí v Bratislave a ešte v ten istý deň a večer na Kremnických Baniach – pri prvej vatre 17. júla 1992. Odvtedy ubehlo 30 rokov našej zvrchovanosti! Alebo už treba napísať „zvrchovanosti“? Je na mieste použiť úvodzovky, alebo nie? Pred rokom som napísal, že za 29 rokov sa Slovensko stihlo časti svojej suverenity „zbaviť“. Áno – menila sa mnohokrát Ústava SR. Z rôznych príčin, ale najmä kvôli nášmu vstupu do Európskej únie, do vojenského bloku NATO. A zriekli sme sa aj vlastnej meny. Slovenskú korunu sme mali len 16 rokov. Naša suverenity už ani vlni nebola úplná. Avšak 29 rokov platilo – že sme nemali na našom území cudzie vojská.

Patrim ku generácii, ktorá si pamätá rok 1968 a veľkú celospoločenskú traumu z potlačenia „Česko-slovenskej jari“ tankami vojsk Varšavskej zmluvy, po ktorom nasledovalo „dočasné umiestnenie“ sovietskych vojsk na našom území. Preto vnímam práve túto otázku veľmi citlivo. Nedávno jeden z našich bývalých politikov vyhlásil, že Slovenská republika bola vlastne veľmi úspešná – keď 30 rokov „vydržala“ bez cudzích vojsk na svojom území. V tomto exponovanom geopolitickom priestore. Správny postreh, iba drobná nepresnosť: len 29 rokov od vzniku SR sme vydržali. Tridsiate výročie vzniku Slovenskej republiky nás už zastihne v zmenenej situácii aj v tomto ohľade. Opäť tu máme cudzie vojská – vraj kvôli vojne na Ukrajine. Iste, ale ešte pred vojnou sme s USA podpísali „zmluvu o dočasnom umiestnení“ – vraj na obdobie 10 rokov. Niektorí tvrdia, že „ako dobre – teraz sme bezpeční“. Pamätníci však vedia (tak nás to učili v 70-tych rokoch na vojenskej katedre - v období hlbokéj studenej vojny): Generáli a plukovníci - hovorili vtedy v súvislosti s (možnou) 3. svetovou vojnou o tzv. „stredoeurópskom bojisku“. Nuž - zdá sa, že v tomto ohľade sa odvtedy veľa nezmenilo. Potenciálne „stredoeurópske bojisko“ je tu a v okolitých krajinách. A to je asi tak všetko, čo sa dá povedať k našej údajnej „bezpečnosti“ – aj s cudzími vojskami na našom území.

Všetko vyzeralo veľmi jednoducho a „ružovo“ vtedy na Kremnických Baniach. Užili sme si chvíle radosti, šťastia a eufórie z blížaceho sa úplného naplnenia sebaurčovacích práv Slovákov. Ani nám nenapadlo, že po troch desaťročiach by situácia mohla byť taká zložitá. Že naša zvrchovanosť bude mať toľko „šrámov“ a toľko možných ohrození.

Naša zvrchovanosť po 30-tich rokoch - to je hlavná téma, o ktorej píšem. Ale dá sa v tomto čase nepísať aj o inej zvrchovanosti – o zvrchovanosti ukrajinskej? Ako je to so zvrchovanosťou štátu, ktorý je napadnutý iným štátom, a ktorého regulárne vojsko, povolani muži od 18 do 60 rokov, ale aj rôzni žoldnieri a „dobrodruhovia“ z desiatok krajín, chránia územie štátu so zbraňou v ruke? Lenže ani tu situácia nie je taká jasná, ako by sa zdalo. Lebo nielen Ukrajina hovorí o svojej narušenej suverinite. Aj Rusko hovorí o ohrození jeho bezpečnosti. Teda o ohrození zvrchovanosti. Alebo Rusko „nemá nárok“ cítiť sa ohrozené neustálym rozširovaním vojenského bloku, ktorý vníma ako nepriateľský, k svojim hraniciam? V rokoch, keď bola zrušená Varšavská zmluva, sa vážne hovorilo aj o zrušení NATO. A iba pred pár rokmi francúzsky prezident Macron NATO videl „v štádiu mozgovej smrti“. No ale všetko je inak – NATO zohráva kľúčovú úlohu v rámci Európy aj sveta. A Slovenská republika je členom vojenského bloku, keďže sme pred rokmi uverili našej vtedajšej politickej garnitúre, že vstup do EÚ bez členstva v NATO prakticky nie je možný. Bolo to v oveľa lepších časoch – v období, keď sa všeobecne hovorilo, že „Slovensko nemá nepriateľa a necíti sa nikým ohrozené“. Tie časy sú preč. Zrazu sa ohrození cítíme, aj keď sme členmi NATO. A povolávame cudzie vojská na naše územie, aj s rôznou špeciálnou technikou, možno aj s technikou a prostriedkami, o ktorých sa nehovorí, alebo o nich ani oficiálne nevieme. Môže za to iba vojna medzi Ruskom a Ukrajinou? Kto vlastne ešte má v sebe toľko naivity, že dokáže prehlásiť a veriť, že je to vojna medzi Ruskom a Ukrajinou? Nie, toto nie je vojna dvoch štátov. Je to „zástupná vojna“ v plnom slova zmysle. A to je skutočnosť, ktorá túto vojnu robí oveľa nebezpečnejšou pre región, ale aj pre celú Európu, ako keby to bola len vojna Ruska proti Ukrajine. Konflikt naplno vypukol a žiaľ - rastie. Má veľkú tendenciu rásť aj ďalej. Dokonca sa už dlhšie ani nevedú nejaké vážne mierové vyjednávania. Akoby nikto o ne nemal skutočný záujem, hoci ľudia umierajú. Vojaci aj civilisti. Zároveň sa mení bezpečnostná mapa Európy, NATO pripravuje ďalšie rozšírenie – tentokrát o Fínsko a Švédsko. Rusko hovorí o svojej reakcii na rozšírenie vojenského bloku a sankcie

proti Rusku sú nastavené už tak, že európski politici konštatovali, že niet už vlastne prakticky nič, čo by bolo možné k nim ešte pridať.

Európa sa ide „odpojiť“ od ruských energií, a to „za každú cenu“. Doslova! Nikto sa teraz nepozerala na ekonomiku, ani na ekológiu. Nikto nepoukazuje na to, že nahradenie vybudovanej a fungujúcej infraštruktúry ropných a plynových potrubí vedúcich do Európy zo Sibíri náročným procesom skvapalňovania plynu a dovozom plynu tankermi cez Atlantický oceán bude zrejme jedna ekologická katastrofa. Ani o vplyve výbuchov tisícov ton munície na ovzdušie, vodu a pôdu sa nehovorí. Aj „zelení“ v tomto ohľade mlčia. Akoby už nebolo dôležité „chrániť planétu“. Lebo všetko prehlušila vojna. A všetko sa to deje v dvoch obrovských propagandistických bublinách. V našich médiách sa hovorí len o tej „ruskej“ bubline. Ale nemožno ju ani posúdiť, urobiť si vlastný názor - lebo ten náš „demokratický svet“ odstrihol všetky ruské kanály hneď v prvých dňoch vojny. Náš svet si vybudoval ohromnú vlastnú propagandistickú „bublínu Západu“, v ktorej už mesiace žijeme. Zahŕtení výlučne jednostrannými informáciami. Zistiť nejaké objektívne informácie je prakticky nemožné – v obidvoch bublinách. Zaznievajú rôzne hlasy. Mnohými uznávaný a mnohými zatracovaný George Soros vyhlásil pred niekoľkými týždňami na svetovom ekonomickom fóre v Davose, že rusko-ukrajinská vojna môže byť začiatkom 3. svetovej vojny a spolu s ďalšími krízami (pandémia, klimatická kríza) by to ľudská civilizácia mohla aj neprežiť. Henry Kissinger – jeden z najuznávanejších svetových diplomatov v 20. storočí - na tom istom fóre povedal, že v záujme mieru by Ukrajina mala odstúpiť časť svojho územia Rusku. Pričom spomenul hranice pred koncom februára. Názory na riešenie konfliktu sa rôznia – ale tak je to vždy pri takých vážnych témach, ako je vojna. Normálny človek chápe, že tento bratovražedný boj dvoch slovanských národov treba zastaviť a ukončiť čo najskôr! Problém je v tom, že toto nie je len vojna dvoch slovanských národov. Je to „zástupná vojna“ a zúčastnených je oveľa viac. A ešte jeden háčik to má: Že popri mŕtvych a trpiacich, v každej vojne existujú aj osoby, záujmové skupiny a kruhy - ktorým vojna nesmierne vyhovuje. A sú to pravidla veľmi vplyvné a mocné skupiny...

Svet sa teda opäť rozdelil. Obávam sa, že to rozdelenie je ešte ostrejšie a hlbšie, ako bolo za čias studenej vojny. So všetkými dôsledkami – bezpečnostnými, ekonomickými aj ekologickými, ktoré z toho vyplývajú. „Sme vo vojne“, povedal náš predseda vlády Eduard Heger v relácii HardTalk pre svetovú televíziu spoločnosť BBC. Hovoril o nás - o Slovensku. „A ak Ukrajina padne, ďalší na rade budeme my“ - pokračoval. Aj to zaznelo v 23 minútovom exkluzívnom rozhovore 2.5.2022. V relácii, do ktorej, pokiaľ viem, sa doteraz žiadny slovenský premiér za takmer 30 rokov nedostal. Je to naozaj výnimočná udalosť – že slovenský predseda vlády hovoril v tejto prominentnej relácii BBC. Očakával by som, že najmä verejnoprávne médiá rozhovor odvysielajú v plnom znení, so slovenským prekladom. Ale nestalo sa to. Sotva som (len v niektorých médiách) našiel zmienku, že sa takýto rozhovor uskutočnil. Predpokladám, že to bolo preto, že v relácii zazneli aj veci, ktoré pán Heger bežne občanom tejto krajiny nehovorí. Zazneli tam veľmi zaujímavé veci - odporúčam všetkým vypočuť si to na internete.

Svet sa ostro rozdelil. Vzniklo obrovské napätie a narušili sa desaťročia budované vzťahy. Táto nešťastná vojna je nešťastím pre všetkých: pre Ukrajincov aj pre Rusov, pre nás, pre strednú Európu, pre Európu aj pre celý svet. Hovorí sa o ropnej kríze, o plynovej kríze v zime, o potravinovej kríze až hladomorie v niektorých chudobných krajinách, hovorí sa o možnej migračnej vlne s tým spojenou. Ďalší vývoj je v podstate nepredvídateľný. A v tom všetkom virvare udalostí - malý národ v strede Európy stojí pred úlohou udržať si svoju zvrchovanosť. Len 30 rokov potom, ako ju po stáročných snahách získal - bez boja, bez krviprelievania, politickou dohodou. Bez obetí, možno v záverečnej fáze až „lahko“. Takže sme si tú zvrchovanosť snád ani dostatočne nevážili. Možno si ju dostatočne nevážíme ani dnes.

Keď som pred rokom písal úvodník k 29. výročiu Deklarácie o zvrchovanosti, ani by mi nebolo napadlo, že by sa situácia mohla za rok tak veľmi zmeniť. Tak dramaticky „zvrtnúť“. Ani by mi nebolo napadlo, že o rok nebude vylúčené, že by sme o tú zvrchovanosť mohli aj prísť. Ale tak, žiaľ, vyzerala dnešná realita – že už nič nie je vylúčené. A môže sa stať, že o zvrchovanosť bude treba bojovať. Politicky, ba možno aj vojensky. Scenárov vývoja je niekoľko. Žiaľ, málo je tých „optimistickejších“. Svet môže vyviaznuť „len“ s hlbokým rozdelením. S ťažkými politickými, ekonomickými, ekologickými, morálnymi, migračnými a inými dôsledkami a škodami z toho plynúcich. To sú tie „optimistickejšie“ scenáre. A tie pesimistické radšej ani nebudem menovať a popisovať. Ešte pred pár mesiacmi by som ich vylúčil ako veľmi nepravdepodobné, alebo „prakticky nemožné“. Dnes však naozaj nemožno vylúčiť nič. A tak ostáva len dúfať, že politici, ktorí o tom rozhodujú, si nakoniec „zachovajú zdravý rozum“ a najhoršie scenáre sa nenaplnia...

Nežijeme dobré časy, bratia!

Ing. Mirko Kolimár hovorca MO MS v Banskej Bystrici

PRIPOMÍNAME SI

Každá báseň má svoj čas, ale čas básne je kratší, než si myslíš. Odkazujem vám, vy sladkí, prichádzajúci z našej krvi – myslíte na nás. My sme boli váš osud, práve tak ako vy ste osud tých, ktorí prídu prekračovať po vás hraničnú čiaru života.

Miroslav VÁLEK 17.7.1927 Trnava – 27.1.1991 Bratislava

Slovenský básnik, publicista, prekladateľ, kultúrny organizátor, politik, významný reprezentant modernej slovenskej poézie a autor literatúry pre deti a mládež. Narodil sa v úradníckej rodine v Trnave, kde absolvoval i základnú školu a roku 1939 pokračoval v štúdiu na miestnom biskupskom gymnáziu, odkiaľ v kvinte prešiel na obchodnú akadémiu, kde roku 1947 zmaturoval. V štúdiu pokračoval na Vysokej škole obchodnej v Bratislave (1947 – 1949). Potom pracoval ako

redaktor v časopisoch Slovenský roľník, Týždeň a Družstevný obzor. Od roku 1957 pôsobil ako redaktor a šéfredaktor vo vydavateľstve Mladé letá a v časopise Mladá tvorba. V rokoch 1966 – 67 pôsobil v časopise Romboid a bol tajomníkom Zväzu slovenských spisovateľov. Svoje prvotiny publikoval už v rokoch 1942 – 1948 v katolícky orientovaných periodikách (Plameň, Rozvoj, Rozhľady, Jas, Nová práca). Boli to básne Príťažlivosť, Nepokoj, Milovanie v husej koži, Domov sú ruky, na ktorých smieš plakať, Zakázaná láska a ďalšie. Výber z nich vyšiel knižne až v roku 1971 pod názvom Zápalky. Pre počiatočné obdobie jeho tvorby je príznačné využívanie sylabotonického veršového systému, kým voľný verš sa uňho presadzuje až v druhej polovici 50. rokov. V rokoch 1951 – 1956 nepublikuje a vracia sa až po určitom uvoľnení politickej situácie, počas ktorej sa jeho otec, ako bývalý funkcionár Demokratickej strany, ocitol vo väzení.

V roku 1959 mu vyšla zbierka Dotyky a jeho umelecká i politická „hviezda“ začali nezadržateľne stúpať. Stal sa redaktorom časopisu Mladá tvorba a spoluzakladateľom časopisu Romboid.

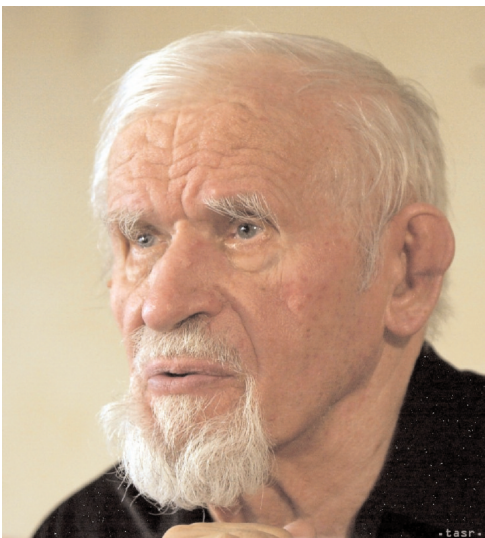
V roku 1962 sa stal členom komunistickej strany, bol predsedom Zväzu slovenských spisovateľov a v období normalizácie 2. januára 1969 bol vymenovaný za ministra kultúry SSR. Súčasne zastával viacero vysokých funkcií, medzi inými bol aj členom Predsedníctva ÚV KSČ, poslancom Snemovne národov Federálneho zhromaždenia a poslancom SNR. Hoci sa mu život „na výslni“ páčil, nebol žiadny zarytý komunista a počas normalizácie sa snažil „ratovať“ mnohých intelektuálov, ktorí nevoňali vtedajšiemu režimu a povzbudzoval mladých autorov. Inicioval vznik Literárneho ústavu, ktorý sa stal akýmsi azylom pre nepohodlných vtedajšiemu režimu. Ľubomír Feldek sa domnieva, že nálepka „dobrý básnik a zlý minister“ je scestná, lebo Válek aj ako politik vykonal veľa dobrého. Spisovateľovi Rudovi Slobodovi vybavil miesto scenáristu na Kolibe, Lacovi Balekovi na Literárnom fonde a Marián Varga mu vďačil za to, že „nedostal zákaz činnosti“. V roku 1977 mu bol udelený titul národný umelec. Najproblematickejším dňom jeho života bol 25. marec 1988, kedy ako člen politickej komisie ÚV KSS v hoteli Carlton sledoval s ďalšími, ako vodné delá rozháňajú veriacich počas Sviečkovej manifestácie. Ako minister sa podpísal pod list vyjadrujúci nesúhlas s uväznením Václava Havla a vystúpil s kritickým prejavom na zasadnutí ÚV KSS. Z politiky odišiel z vlastného rozhodnutia ešte pred novembrom 1989. Umrel 27.1.1991.

Miroslav Válek bol muž, ktorý v rukách „zvieral dve zástavy“. Jedna z nich poézia povieva aj naďalej a druhá skončila na smetisku dejín. Politik zomrel a básnik prežil, o čom svedčia aj jeho slová z básne Okienko: „Netreba k tomu mnoho ambície, stačí pár dosák, kliniec hrdzavý a veľká láska, ktorá ešte žije, je zasiahnutá priamo do hlavy. Stával tam vandrák, príliš na to pyšný, že kráľovná má rada chudákov, a zasnívaný nad halúzkou višní netušil ešte, koľko prázdnych slov sa onedlho o okienku stratí. Ved' bolo isté: čosi zostane: napríklad krížik z púte, ktorý kúpil ti a položil prsto do dlane. A zostanú aj mnohé krajšie veci, tie, o ktorých sa teraz nevraví a ktoré budú závidieť ti všetci, až budeš ležať v hrbe meravý.“

(Zdroj – Wikipédia)

SLOVO NA ZAMYSLENIE

**Milan Rúfus -
HUDBA POD ĽADOM (úryvok)**

Čo sme si v tejto krajine za rok nažili, bude si zodpedať každý sám pred sebou a sám sebe. Sloboda je vnútorná kategória a jej skutočná miera nespočíva ani tak v možnosti vynadať komukoľvek, ako skôr v schopnosti vynadať sebe za každý pokus ujsť pred vlastným svedomím.

Sloboda spočíva vo vnútornej voľbe, ktorú jednotlivcovi nikto nemôže zakázať, ba viac: nikto ho nemôže zbaviť povinnosti takejto voľby. Dokiaľ ju, slobodu, podobne ako šťastie, budeme naháňať po priestoroch mimo seba, ako iba spoločenský fenomén, bude nám jej skutčný rozmer nepretržite unikať. Sloboda je ťah za pravdou a jej znamenkom je múdrosť. Nepoznám dnes civilizáciu, ktorá by sa vyznačovala prebytkom tejto slobody. Povrch vecí i dejov často vyzerajú nevinne. Sú však deje, ktoré vyzerajú tragicky, ale ich dôsledky prežije národ s oveľa menšou ujmom, než sa na prvý pohľad zdá. Ako sú bremená, ktoré ani národu, ani jednotlivcovi nikto nemôže preniesť. Ako sú múdrosti, ktoré sa nededia a musia byť overené ako vzácna listina – na vlastnej koži. Je to ťažké, ale je však našou povinnosťou, aby sme za každých okolností pokúsili sa zahrať na tejto strune nielen vlastnú bolesť, túžbu i nádej, ale i bolesť, nádej a túžbu celého ľudstva, a budme spravodliví aj voči oaudom iných národov.

Z ČINNOSTI

ŠALIANSKY MATKO 2022

Dňa 28. apríla 2022 sa v Kultúrnom dome vo Zvolenskej Slatine konalo krajské kolo v prednese slovenských povestí „Šalianský Matko Jozefa Cigera Hronského“. Predstavilo sa približne 24 žiakov od 2. po 7. ročník základných škôl. V tomto roku sa do súťaže nezapojili žiaci z okresov Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica, z Kremnice. Porota vybrala týchto víťazov krajského kola Šalianskeho Matka, ktorí sa zúčastnia tohtoročného celoštátneho kola súťaže v Šali:

I. kategória (žiaci 2.-3.ročníka)

1. miesto: Lea Ferovová, ZŠ Poľná 1, Veľký Krtíš

2. miesto: Michal Barčíš, ZŠ s MŠ Jelšava

3. miesto: Adam Szitanko, Evanjelická základná škola Zlatice Oravcovej, Rim. Sobota

II. kategória (žiaci 4.-5.ročníka)

1. miesto: Nela Gierťová, ZŠ Karola Rapoša, Brezno

2. miesto: Liliana Holováčová, ZŠ s MŠ Dolná Strehová

3. miesto: Peter Murín, ZŠ Jána Drdoša, Víglaš

III. kategória (žiaci 6.-7.ročníka)

1. miesto: Hana Marta Holešová, ZŠ Jána Ámosa Komenského, Revúca

2. miesto: Richard Hanus, ZŠ Kriváň

3. miesto: Martin Bodnár, ZŠ Námestie Augusta Horislava Škultétyho, Veľký Krtíš

SPOMIENKA

Dňa 2. mája 2022 uplynulo 75 rokov od návratu Novoklenovčanov na Slovensko. Túto udalosť si pripomenuli rodáci z dcérocirkvi ECAV Král'-Abovce a z ďalších susedných obcí južného Gemera v nedeľu 1. mája na službách Božích v evanjelickom kostole v Králi, ktoré liturgoval a kázal domáci farár Mgr. Marcel Ištván. V kázni na text 23. žalmu pripomenul, že Pán Ježiš ako dobrý Pastier sprevádzal Novoklenovčanov na ich pútnickej postati po celých 120 rokoch prežitých v inonárodnom prostredí na Podkarpatskej Rusi a rovnako aj po ich návrate do vlasti otcov – na Slovensko. Po skončení služieb Božích sa pri pamätníku Novoklenovčanov v areáli

kostola v Králi konala pietna spomienka, ktorú takmer 50 účastníkov venovalo nielen predkom, ktorých prach spočíva na cintoríne v Novom Klenovci ale aj Novoklenovčanom, ktorí opustili túto časnosť od ostatného stretnutia rodákov v roku 2017. V príhovore predsedu MO MS v Králi Michala Hrušku st. zazneli i slová, ktoré napísal na poslednej strane knihy *Kronika bez konca* rodák Ján Turis: „Nezabudnite! Nezabudnite, že ste potomkovia ľudí, ktorí urobili zázrak – oživilí pôdu, postavili veľa domov, od základu vybudovali novú dedinu. Ľudí, ktorí 120 rokov bránili a ubránili svoje národné povedomie, zachovali si slovenskú reč a vieru svojich evanjelických predkov. Nezabudnite na ne veľkú, ale krásnu dedinu, ktorá niesla hrdo svoj názov – Nový Klenovec. Nezabúdajte a nedajte zabudnúť ani svojim deťom.“ Komorným programom prispel ženský spevokol dcérocirkvi ECAV Král' – Abovce. Na záver stretnutia k pamätníku položili veniec predseda MO MS Michal Hruška st. s Jánom Antalíkom a bratom farárom Marcelom Ištvánom a spolu so všetkými prítomnými si pripomenuli aj výročie tragickej smrti generála Milana Rastislava Štefánika. Spomienkové stretnutie potom ukončili hymnickou piesňou „Ó, Pane drahý, čuj naše túžby...“ (Ing. Zuzana Hrušková)

MATIČIARIK OSLAVOVAL

V dňoch 13. -14.5.2022 v aule UMB sa uskutočnili slávnostné programy DFS Matičiarik, ktorými prezentoval svoju mnohoročnú tvorivú a výchovnú činnosť pri príležitosti 30. výročia svojho vzniku. V súbore od jeho založenia na pôde MO MS v roku 1990 pôsobia tri samostatné kolektívy detí od veku 3,5 - do 14 rokov pod vedením skúsených vedúcich a za veľkej pomoci rodičov. Začínali v Dome MS v Národnej ulici, potom navštívili v priestoroch školy na Kuznárnyho

ulici, najmenší na škole Moskovská, strední a starší na Gymnáziu A. Sládkoviča, potom v bývalom PKO na Skuteckého ulici a počas posledných rokov na tanečnej sále súboru Partizán v Kapitulskej ulici, z iniciatívy ktorého Matičiarik vznikol. Obdobie prípravy programu, v ktorom účinkovalo vyše 80 detí, priniesli „blahoslavené roky detstva“ a v nich Zlaté pásma na domácich súťažných prehliadkach a ocenenia za účinkovanie na folklórnych festivaloch v Helpe, Detve, Východnej i pri vzornej reprezentácii v zahraničí.

Počas obidvoch dní pred naplnenými sálami sa v programe „Hniezdo“ na vysokej umeleckej úrovni postupne predstavili všetky tri zložky Matičiarika a mimoriadne zaujali. Najmenší pod vedením Renáty Dálikovej zatancovali, zaspievali i zarecitovali v číslach - Na cigánku, Na konika a Odzemok, Slúžila som v Bystrici, Na vojakov a spolu s veľkými aj K nám, k nám, zo všetkých strán. Strední pod vedením Matúša Drugu - Po horehronsky, Čardáš, pásmo Do školy, tance z Kokavy a Dievčenské kolesá. Najstarší pod vedením Eriky Mesikovej vystúpili s Karičkou z Pozdišoviec, Palicovými tancami chlapcov, Čipukrami, z Helpy, Piesňami dievčat z Hrochote, Gemerskými tancami z Rejdovej a Horehronsou hádankou, a ich vystúpenie dopĺňovali výborné sólové speváčky a mladý gajdoš Matúš Kubina.

Jednotlivé časti programu boli prepájané vtipnými spomienkami bývalých členov na prežité roky i udalosti v Matičiariku - Tamary Petkovej, Alžbety Garajovej, Vlada Rekšáka, Pera Kleina, Dany Očenášovej, Juraja Moravčíka, Matúša Luptáka, Terezy Pohančani-kovej - Melicherovej a Lindy Luptákovovej. Scenár, réžiu a produkciu programu pripravili: Michal a Matúš Drugovci, ozvučenie Peter Gazarek, osvetlenie Milan Klimko, ľudovú hudbu viedli Ondrej Druga, Leonora Sudiová a Peter Pavlík. S najmladšími R. Dálikovej pomáhali Peter Klein, Veronika Samuelčíková a Jozef Lapin. So strednými M. Drugovi zas Matúš Lupták, Rebeca Malachová, Tamara Strečanská, Iveta Drugová, Emma Kofírová a Tereza Pompurová a s najstaršími E. Mesikovej boli nápomocní Mirka Kulfasová, Jozef a Michal Mesikovci.

Všetkým členom Matičiarika pri programoch verejne poďakovali - za MO MS Mgr. Anita Murgašová, za SOS Mgr. Táňa Salajová, zástupcovia súborov Prvosienka, Mladost', Urpín, Marína, Váh, Partizán, kvety i malé darčeky priniesli rodičia a najväčšieho potlesku sa dostalo 4 ročnému Oskarovi Gemicovi, ktorý svojim účinkujúcim starším súrodencom Oliverovi a Nelke priniesol kytice lízaniek a vyžiadal si aj svojské pozdravenie do mikrofónu. Slová úcty od M. Rázusovej - Martákovovej jubilantom, ktoré boli súčasne aj odkazom pre budúce roky Matičiarika, povedal Igor Kovačovič: „Ste ani vtáci nebeskí, čo ulietli z našich dlani, keď im krídla podrástli perím a vracajú sa na strechy našich radostí, aby nás svojim spevom potešili. Ste ako úrodné jablone na križovatkách našich ciest životom. Šťastný je ten, kto si vašou rosou môže ovlhčiť suché hrdlo, vašou miazgou nasýtiť hladné ústa a vašou piesňou potešíť srdce, lebo šlachetný je ten, kto z vašich bohatých darov dáva aj iným. Chráňte si svoju mladosť, aby aj v ďalších rokoch mali ďalšie generácie Matičiarika na čo spomínať. Nech je požehnaná cesta, na ktorú ste sa vydali a po ktorej v živote kráčate.“

KONCERT RINALDOVI

Dňa 15.5.2022 v Kultúrnom dome vo Zvolenskej Slatine sa uskutočnil už 12. spomienkový koncert na počesť husľového virtuóza Rinalda Oláha, ktorý organizačne pripravili Obec a MO MS v spolupráci s Katedrou etnológie a folkloristiky UKF v Nitre. Účastníkov koncertu, ktorí zaplnili sálu do posledného miesta, privítala starostka obce Ing. Mária Klimentová a koncert s účinkujúcimi dramaturgicky pripravila Mgr. Jana Ambrózová, PhD. V programe účinkovali Temperament Cimbal orchestra a Marek Krištofik Band. Spolu s nimi vystúpili primáši Róbert Puškár, Ondrej Daniš, Miroslav Štefan a speváci Jozef Svintek a Jozef Martinský. Súčasťou koncertu boli veľmi zaujímavé rozprávania a spomínania na nezabudnuteľné chvíle, ktoré viacerí účastníci koncertu prežili s týmto výnimočným muzikantom, rodákom „slovenským Paganinim“ zo Zvolenskej Slatiny.

ZASADALA KRAJSKÁ RADA MS

Dňa 9.6.2022 v matičnom dome v Banskej Bystrici sa uskutočnilo v zmysle Hlavy VI. bodov 5 a 6 Stanov MS a v zmysle článku II. bod 6 Štatútu KR riadne zasadnutie Krajskej rady Matice slovenskej Banskobystrického kraja. Zasadnutie viedol podľa schváleného programu predseda Ján Brloš.

V úvodnej časti si členovia KR vypočuli informácie z rokovaní orgánov MS, ktoré podal člen Výboru MS Ing. Jozef Piecka a schválili stanovisko k niektorým formuláciám v novom Štatúte KR MS. V ďalšom prítomní zástupcovia okresných rád informovali o uskutočnených podujatiach Roka štúrovcov i o pripravách širších aktivít v ďalšom období roka 2022. O zámeroch konania krajského snemu MS komplexne informoval predseda Ján Brloš. Po diskusii sa členovia krajskej rady dohodli na termíne konania snemu 17.9.2022 v Banskej Bystrici. O podmienkach schváleného volebného poriadku potom informoval tajomník MS Mgr. Viliam Komora. Viacerí členovia krajskej rady sa vyjadrili aj k pokračovaniu svojho členstva. Možnosť podania návrhov na členov budúcej krajskej rady a návrhy na ocenenia predložila členovia KR do konca mesiaca júl 2022. V rozličnom sa členovia KR vyjadrovali k aktuálnej situácii v MS, ale aj k situácii v domácej i zahraničnej politike vlády a NR SR.

NA (NE)POSLEDNEJ STRANE...

NAŠA ZVRCHOVANOSŤ A MY V NEJ

„Zastav sa človek a zahľad' sa do diaľav. Stojíš na chýrných slovenských vrchoch, temer sa dotýkajúcich blankytnej oblohy. Všetko okolo teba je očarujúce a to nemôžeš, ba nesmieš nikdy stratiť, lebo kdekoľvek prídeš, všade sa ťa opýtajú, odkiaľ prichádzaš!“

Pred 30 rokmi 17. júla 1992 SNR schválila Deklaráciu o zvrchovanosti SR, ktorej jeden exemplár vtedy priniesol predseda MS Ing. Jozef Markuš, po zastavení sa pri Ústrednej vatre zvrchovanosti pri kostole sv. Jána Krstiteľa na Kremnických Baniach, do memorandového amfiteátra v Turčianskom Martine na program 5. SFMS „Slováci z Európy - Zdravé korene“. Záver programu vyvrcholil do nádherných osláv slovenskej zvrchovanosti a budúcej štátnosti a jednoznačne potvrdil odkaz S. Hurbana Vajanského: *Slovenský národ napísal na listinu života, že žije, žiť chce a bude žiť naveky. Nemáme sa čoho báť, ak budeme svorní, ak si budeme pomáhať, ak pôjdeme životom vlastnou cestou. Je to len a len v našich rukách a v našich hlavách. Naším pokladom, naším osudom i naším darom pre život je Slovensko. Pri slovách: „Touto deklaráciou SNR vyhlasuje zvrchovanosť SR, ako základ suverénneho štátu slovenského národa“ si všetci prítomní uvedomili skutočnosť, že Slováci konečne položili základný kameň pre svoj domov, v ktorom bude vždy dosť miesta pre všetkých, ktorí majú vo svojom vedomí a v hĺbke svojho srdca zakódovanú príslušnosť k slovenským Božím prameňom - k slovenskému slovu, k modlitbám matiek, pracovným rukám otcov a ku vzácnym odkazom predkov, do ktorých sa počas rokov preliali všetky radosti i starosti otčiny. Pri horiacej Vatre zvrchovanosti do všetkých prítomných mladých Slovákov z domov a sveta akosi podvedome vchádzal nadčasový odkaz pre budúcnosť: že najkrajšou ozdobou ľudského života nie je premúdreňá hlava, ani odznaky akéhokoľvek vysokého postavenia, ale dobré, vďačné a uznanlivé srdce. Tento odkaz prítomní preniesli následne do hymnickej piesne Kto za pravdu horí a vo svojich srdciach cítili, že nastal deň, v ktorom slovenský národ vrátil do času budúcnosti, ale cítili aj to, že si Slováci musia v každom čase vo svojom ďalšom živote riešiť svoje veci sami a z ich mysli by sa nikdy nemal vytrátiť zmysel pre statočnosť, pravdu a spravodlivosť. Slováci totiž ako národ oddávajú mali nielen zdravé mocné ruky, ale vedeli vo svojom žití rozpoznáť pravdu od nepravdy a vážili si svoju svojbytnosť. Dar zvrchovanosti nám totiž ukladá, riadne sa o seba starať, tvoriť hodnoty pre život a konať tak, aby naše svedomie bolo čisté a aby bola vždy naša cesta, po ktorej kráčame, priama. Mali by sme o krivdách a nepravostiach v minulosti, ale aj v prítomnosti hovoriť verejne, mali by sme vedieť brániť vlasť predkov pred všetkým nie dobrým, mali by sme chrániť a opatrovať náš materinský jazyk, číť si našu výnimočnú duchovnú kultúru, pestovať v sebe národnú hrdosť a žiť s každým spoločne v dobrom, lebo: „nie moc, ktorá je pominuteľná, ale duch, ktorý trvá, to je naša cesta, zmysel nášho bytia pre konanie nášho poslania na tomto svete.“*

V tomto duchu sa uskutočnil v našom meste pri Hrone aj prvý deň Národnej jednoty 17.7.1993 na kopci Urpín na mieste, kde dnes stojí Pamätník slovenskej zvrchovanosti. Tieto slávnostné stretnutia v Banskej Bystrici sa konali každoročne s veľkou účasťou ľudí až do roku 2011. Banskobystrický odbor Matice slovenskej sa stal aj programovým garantom každoročných ústredných osláv pri kostole sv. Jána Krstiteľa v Kremnických Baniach. Oslavy Dňa zvrchovanosti pod záštitou Matice slovenskej sa začali konať aj v Brezne, Šumiaci, Starých Horách, Medzibrodě, Heľpe, Zvolene, Korytárkach, Zvolenskej Slatine, Hriňovej i v ďalších miestach stredného Slovenska. Výnimočnými organizátormi tých našich stretnutí na počesť prijatia Deklarácie o zvrchovanosti Slovenska v Banskej Bystrici, ktorých sa patrí vymenovať, boli: Ing. Ivan Daniš, Pavol Kapusta, Vladimír Dúbrava, Bruno Korytko, Peter Pellegrini, Ivan Petrovič, Peter Očenáš, Mirko Kolimár, Marek Murajda, Marcel Pecník, Pavol Boroň, Ján Ďurica a ďalší, ktorí svojimi verejne vyslovenými postojmi pri Vatrách zvrchovanosti napĺňali myšlienky odkazu veľikánov nášho národa: „Bože, daj nám viac múdrych a statočných, aby sme smerovali k životu vyššiemu. Život budúci totiž vyžaduje čistý charakter, nezlomnú vôľu, neúnavnú pracovitosť a najmä dôveru vo vlastné sily.“

Nezabúdajme na tento odkaz ani v jednom dni nášho života, nech bude akýkoľvek ťažký a zložitý. Ctime si náš domov, ktorý je tým najzáračnejším žriedlom i tým najjasnejším svetlom žitia, lebo milovať a vážiť si svoju vlasť znamená pre každého žiť s ňou jeden život. Budme za každých okolností života zásadoví vo všetkom, čo sa nás Slovákov, ako slobodného národa, bytostne dotýka. Budme pevní a hrdí v každom dni nášho národného a štátneho bytia, aby sme vždy vedeli, kto sme, mali pred sebou jasný cieľ nášho žitia a aby sme mohli naše ľudské poslanie na tomto svete vykonávať ako treba. Zachovajme si v pamäti tento deň našej národnej a štátnej zvrchovanosti a budme si vedomí zodpovednosti za budúci život. Ctime si svoju domovinu, ochraňujme svoje korene a prinášajme pred ľudí výnimočné hodnoty v podobách, za ktoré si nás bude vážiť celý kultúrny svet. Držme si v našej pamäti tento deň ako deň pravdy nášho národa a upevňujme v sebe našu slovenskú cestu životom, lebo to je cesta nás všetkých. Chráňme si naše nádherné Slovensko a vedzme v duchu odkazu našich národných veľikánov: „že národ, ktorý samého seba ctí, nikdy potlačiť nemožno. Ten národ má pred sebou život.“

Igor Kovačovič

PROGRAM NA JÚL

Uvedené podujatia zverejňujeme v rámci schváleného programu na rok 2022. Vnútrotná činnosť matičných súborov, klubov a sekcií sa koná v priestoroch matičného domu.

4.7. 17.00 VÝBOR MO MS

Siedme stretnutie Výboru MO s pripomenutím 30. výročia prijatia Deklarácie o zvrchovanosti Slovenska a Dňa zahraničných Slovákov a 195. rokov od návrhu P. J. Šafárika na vznik MS
M: DMS, Dolná 52 O: Výbor MO MS

16.7. 15.30 PRIPOMÍNANIE SI HISTÓRIU - OSOBNOSTI

Stretnutie členov MO k 95. výročiu narodenia Miloslava Váľka a 100. výročiu narodenia Hany Ponickéj
M: Dom MS, Dolná 52 O: Výbor MO MS

16. 7. 9.00 STRETNUTIE POD ĎUMBIEROM

Stretnutie členov Klubu slovenských Turistov
M: chata generála M. R. Štefánika
O: KST a Spoločnosť MRŠ
Kontakt: bubelinyivan@centrum.sk 0904 688006

23.7. 15.00 POCTA M. R. ŠTEFÁNIKOVI A ÚCTA ZVRCHOVANOSTI

Stretnutie členov MO a obyvateľov Sásovej pri buste M.R. Štefánika - k 142. výr. narodenia MRŠ a 30. výročiu Deklarácie o zvrchovanosti SR
M: B. Bystrica Sásová
O: MOMS a Spoločnosť MRŠ

28.7. 18.30 FOLKLÓR VO FRAKU

Koncert slovenských ľudových piesní účinkujú M. Dvorský, F. Tuma, Š. Štec, K. Knechtová, A. Kučerová
M: Amfiteáter O: Mesto B. Bystrica

4.-11.-18. a 25.7. o 14.00 KLUB PALIČKOVANEJ ČIPKY

Tvorivé stretnutia vedenia klubu
M: DMS, Dolná 52 O: KPČ MO MS

4.-11.-18. a 25.7. o 14.00 O KLUB SENIOROV LIPA

Kultúrno-spoločenské stretnutia vedenia klubu
M: DMS, Dolná 52 O: Klub Lipa MO MS

7.-14.-21. a 28.7. o 16.00 a 18.00 TVORIVÉ STRETNUTIA

členov speváckych skupín Hronky a Horehronci
M: Kapitálska ulica 8 a Dom MS O: FS Partizán

UPOZORŇUJEME ČLENOV MO MS

➤ NA KONANIE PODUJATI: 67. FF Východná (29.6. – 3.7. 2022)

- 25. Akademický Zvolen (5. – 7.7.2022)
- 55. FSP Detva (8. – 10.7.2022)
- 30. Vatra zvrchovanosti Kremnické Bane (9.7.2022)
- 21. Národný výstup na Sitno (17.7.2022)
- 16. EYOF - Európsky olympijský festival mládeže B. Bystrica (24. – 30.7.2022)
- 60. Jánošíkove dni Terchová (27. – 31.7.2022)
- Hontiansky keľavník Hrušov - zážitkový tábor pre deti K. Hanková - Jančeková 0948 835530
- 27. Ozveny staroslovienčiny Telgárt (23. – 24.7.2022)

➤ ČLENSKÝ PRÍSPEVOK za roky 2019 – 2022 môžete zaplatiť každý pondelok a štvrtok v mesiaci v čase od 15.00 – 18.00 hod. v matičnom dome na ulici M. Rázusa. Z členského zabezpečujeme pravidelnú matičnú činnosť členov a podporujeme konanie matičných podujatí.